

ОНОРЕ ДЪО БАЛЗАК
Величие и падение
на куртизанките

РОМАН ШЕДЪОВЪР,
разголващ
човешката душа

Анотроф

Honoré de Balzac
Splendeurs et misères des courtisanes
Оноре дьо Балзак
Величие и падение на куртизанките

© Ангелина Терзиева, преводач, 1980, 2016

© Фиделия Косева, дизайн на корицата, 2016

© *Алто* – запазена марка

на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД, 2016

ISBN 978-954-2962-36-6

ОНОРЕ ДЪО БАЛЗАК

Величие и падение на куртизанките

Агостроф

София, 2016

ПЪРВА ЧАСТ

Как любят
проститутките

Изповедта на едно „пъхче“

– Като се съвземете напълно – поде този странен свещеник, след като помълча малко, – ще ми кажете какво ви подтикна да извършите последното си престъпление – този опит за самоубийство.

– Историята ми е съвсем проста, отче – отвърна тя. – До преди три месеца водех разпуснатия живот, в който съм се родила. Бях последното и най-безчестното, а сега съм най-нещастното от всички човешки същества. Позволете ми да не ви разказвам нищо за горката ми майка, починала...

– Убита от един капитан в долнопробно заведение – прекъсна свещеникът изповядващата се. – Известен ми е произходът ви и зная, че ако съществува лице от вашия пол, достойно да бъде опростено за срамния живот, който е водило, това сте именно вие, защото ви е липсвал добрият пример.

– Уви! Не съм кръстена, нито пък са ме учили да вярвам в нещо.

– Значи, всичко все още може да се поправи – забеляза свещеникът, – стига вярата и разкаянието ви да са искрени, безкористни.

– Люсиен и Бог изпълват сърцето ми – отвърна тя с трогателно простодушие.

– Можехте да кажете Бог и Люсиен – възрази свещеникът с усмивка. – Напомните ми защо съм дошъл. Не скривайте нищо от онова, което се отнася до този млад човек.

– Вместо него ли сте дошли? – запита тя така влюбено, че би трогнала всяко друго духовно лице. – О, той е отгатнал, че с мене става нещо.

– Не – отвърна той, – не за смъртта ви, а за живота ви се тревожим. Хайде, изяснете ми вашите отношения.

– Ще ви кажа накратко – отговори тя.

Нешащното момиче трепереше от грубия тон на духовника, но все пак беше жена, престанала отдавна да се изнедава от каквато и да е грубост.

– Люсиен е Люсиен – започна тя, – най-красивият от младежите и най-добрият от всички човешки същества; ако го познавате, любовта ми ще ви се стори напълно естествена. Срегнах го случайно преди три месеца на Порт Сен Мартен, където бях отишла през свободния си ден; защото в заведението на госпожа Менарди, където работех, имахме по един почивен ден през седмицата. Сигурно разбирате, че на другия ден излязох сама без разрешение. Любовта бе нахлула в сърцето ми и така ме бе променила, че на връщане от театъра сама не можех да се позная: ужасявах се от себе си. Люсиен никога нищо не узна. Вместо да му кажа откъде идвам, дадох му адреса на тази квартира. Тук живееше една моя приятелка, която бе така мила, че ми я отстъпи. Заклевам ви се във всичко свято...

– Не бива да се кълнем.

– Нима е клетва да даваш свята дума! И така, от този ден започнах да работя в тази стая като луда, шиех ризи по двадесет и осем су едната, за да мога да се издържам с почтен труд. Цял месец ядох само картофи, за да остана благоразумна и достойна за Люсиен, който ме обича и уважава като най-добродетелната от всички добродетелни жени. Подадох и заявление в полицията, за да възстановя правата си, и засега съм под надзор за две години. Там много лесно ви слагат в списъците на позора, но са крайно вискателни, когато трябва да ви отпишат от тях. От небето исках само да ми помогне в решението ми. През април ще навърша деветнадесет години: на тази възраст все още има надежда. Струва ми се, че съм родена преди три месеца... Всяка сутрин се молах на Бога, исках от него Люсиен никога да не разбере какъв е бил миналият ми живот. Купих и ей тази Богородица; молих ѝ се помому, понеже не знаех никакви молитви; не зная нито да чета, нито да пиша, никога не съм влизала в църква, а Господ съм го виждала само по религиозните шествия, от любопитство.

– И какво казвате на Богородица?

– Говоря ѝ, както говоря на Люсиен, с оня порив, който го разплаква.

– А, значи той плаче?

– От радост – отвърна тя живо. – Горкото ми котенце! Ние така добре се разбираме, сякаш сме една душа! Той е тъй мил, тъй гальовен, кротък, нежен и внимателен!... Казва, че е поет, а аз му отвърщам, че е господ... Извинете! Но вие, духовниците, не знаете какво е любов. Впрочем само ние познаваме достатъчно мъжете, за да оценим човек като Люсиен. Знаете ли, такъв мъж е нещо толкова рядко, както и жена без прегрешения; срещнеш ли го, обикваш единствено него – това е. Но за такъв човек трябва и жена като него. Така че исках да бъда достойна за любовта на моя Люсиен. Оттам дойде и бедата ми. Вчера в Операта ме познаха младежи, които имат в сърцата си толкова състрадание, колкото милост има у тигрите; с тигъра дори по бих се разбрала! Булото на невинността падна от мене; смеховете им пронизаха ума и сърцето ми. Не смятайте, че сте ме спасили, аз ще умра от мъка.

– Булото на невинността?... – каза духовникът. – Вие значи сте се отнесли към Люсиен с най-голяма строгост.

– Ах, отче, как можете, като го познавате, да ми задавате такъв въпрос? – отвърна тя и му хвърли прелестна усмивка. – Човек не се съпротивява на Бога.

– Не богохулствайте – каза духовникът кротко. Няма човек, подобен на Господа; преувеличението не подхожда на истинската любов; вие не сте изпитвали към вашия идол чисто и истинско чувство. Ако наистина сте усетили промяната, която се хвалите, че сте претърпели, щяхте да придобиете добродетели, свойствени на юношеската възраст, щяхте да узнаете прелестите на целомъдрието, отсенките на свенливостта – две неща, които правят чест на девицата. Вие не обичате.

Естер трепна ужасена; духовникът го забеляза, но това ни най-малко не накърни безстрастието му.

– Така е, вашата любов е егоистична, не е за него, а за

временните удоволствия, които са ви омаяли, не заради самата любов; и понеже ви е обхванало греховно чувство, не сте изпитали онзи свещен трепет, вдъхновяващ съществото, на което Бог е сложил печата на най-възвишени съвършенства: помислихте ли, че поради блудството на миналия си живот водите към падение един младеж, че ще го покварите с онези страшни наслади, заради които са ви дали прозвище, ознаменувано с безчестие? Били сте непоследователна спрямо себе си и спрямо мимолетната си страст...

– Мимолетна! – повтори тя и вдигна очи.

– Как да наречем любов, която не е вечна и не ни съединява в християнското бъдеще с оня, когото любим?

– Ах, искам да стана католичка – викна тя глухо и така буйно, че би заслужила опрощението на нашия небесен спасител.

– Може ли момиче, което не е получило кръщението нито на църквата, нито на науката, което не знае да чете, да пише, нито пък да се моли, което не може и стъпка да направи, без камъните по улицата да се размърдат, за да го обвинят, забележително само с временното преимущество на красотата, която утре може би болестта ще му отнеме, може ли това унижено, пропаднало същество, което при това осъзнава падението си (ако не го осъзнавахте и не бяхте толкова влюбена, човек би могъл да ви извини)... тази бъдеща самоубийца и жертва на ада да стане жена на Люсиен дьо Рюбампре?

Всяка дума бе като удар с меч дълбоко в сърцето ѝ. При всяка дума новите ридания и потоците сълзи на отчаяната девойка свидетелстваха с каква сила просветлението навлизаше едновременно в ума ѝ, непомрачен като ума на дивака, и в най-сетне събудилата се душа, в самото ѝ същество, където развратът бе настлал пласт заледена кал, която в този момент се разтапяше от лъчите на вярата.

– Защо не умрях! – Това бе единствената мисъл, изразена от нея сред порой други, нахлули в мозъка ѝ, опустошителни мисли.

– Дъще моя – рече страшният съдник, – има една любов,

която не се показва пред хората и чието признание се приема с щастлива усмивка от ангелите.

– Коя е тя?

– Любов без надежда, любов вдъхновена, почиваща на принципа на самопожертвованиято и облагородяваща всяко действие с мисълта да се постигне идеално съвършенство. Да, ангелите одобряват такава любов, тя води до опознаване на Бога. Да се усъвършенстваш непрекъснато, за да станеш достоен за оня, когото обичаш, да вършиш за него хиляди тайни жертви, да го обожаваш отдалеч, да му отдадеш капка по капка кръвта си, да му пожертваш себелюбието си, да не изпитваш ни гордост, ни гняв с него, да не си позволиш той дори да разбере жестоката ревност, която разпалва в сърцето ти, да му дадеш каквото поиска, дори и това да е в твоя вреда, да любиш каквото той обича, лицето ти да е непрестанно обърнато към него, за да го следваш, без той да знае; религията би ви простила такава любов, тя не обижда нито човешките, нито небесните закони, тя води към друг път, не към пътя на вашето гнусно сладострастие.

Като чу тази страшна присъда, произнесена с една дума (и то каква дума! И с какъв тон!), Естер бе обзета от напълно основателно недоверие. Тази дума бе като гръм, възвестяващ настъпващата буря. Тя погледна свещеника и се почувства обзета от оня трепет в утробата, който разпъва вътрешностите и на най-смелия в момент на внезапна и неминуема опасност. Никой поглед не би могъл да проникне тогава в мислите на този човек; но дори и най-безстрашните биха изпитали по-скоро ужас, отколкото надежда при вида на очите му, някога светли и жълти като на тигър, върху които суровият и изпълнен с лишения живот бе хвърлил було, подобно на забулен хоризонт в горещ ден: земята е жарка и светла, но маранята я прави неясна, смътна, почти невидима. Истинска испанска непроницаемост, дълбоки бръчки, станали отвратителни поради стотиците белези от едра шарка и заприличали на насечени бразди, кръстосваха маслинозеленото му и изпечено от слънцето лице, чиято суровост изпъкваше още по-ярко от това, че се открояваше

под олисялата перука на свещеник – човек, който не обръща внимание на външността си, – проскубана и с червеникавочерни отънъци на светлината. Атлетическото му тяло, войнишките му ръце, широките плещи, силните рамене напомняха кариатидите, поставяни от средновековните архитекти в различни италиански дворци; статуите от фасадата на театъра при Порт Сен Мартен са тяхно несъвършено подобие. И най-непроницателните хора биха помислили, че най-горещи страсти или необикновени събития са отпратили този човек в лоното на Църквата; само най-удивителни неща биха могли да го променят, ако природа като неговата изобщо е податлива на промени.

Съдържание

ПЪРВА ЧАСТ

КАК ЛЮБЯТ ПРОСТИТУТКИТЕ	7
Гледка от маскения бал в Операта	9
Други маски	14
Ла Торпий	21
Парижка гледка	28
Домашна обстановка, позната за едни и непозната за други	30
Изповедта на едно „плъхче“	34
Какво представляват проститутките	39
„Плъхчето“ се превръща в каеща се грешница	43
Портрет, който Тициан би желал да нарисува	46
Мъка по миналото	50
Размисли	57
Приятел	61
Глава, от която научаваме, че абат Ерера не е никакъв духовник	67
Две прелестни домашни хрътки	70
Скучна глава, защото в нея се говори за четири години щастие	75
Как един „рис“ среща „плъхчето“ и какво стана след това	80
Отчаянието на една „каса“	84
Бездна пред щастието на Естер	89
Дворецът Гранлийо	96
Момиче от добро семейство	101
Домът на едно добро момиче	106
Господин Дьо Нюсенжан се залавя за работа	111
Контансон	115
Докъде може да доведе страстта	118
Дядо Канкоел	121
Тайните на полицията	127
Домът на един доносник	132
Схватка между трима мъже	137
На път към щастието. Нюсенжан подготвя тоалета си	144
Разочарования	149
Абатът печели първия рунд	154
Фалшив духовник, фалшиви пари, фалшиви дългове, фалшива любов	161

ВТОРА ЧАСТ

НА КАКВА СУМА ВЪЗЛИЗА ЛЮБОВТА НА СТАРЦИТЕ	171
Сто хиляди франка отиват при Ази	173
Първа нощ	180
Някои разяснения	188
Печалби и загуби	193
Необходими обяснения	200
Схватка между две крайни любовни страсти	205
Договор за мир между Ази и банкерска къща „Нюсенжан“	210
Самопредаване	217
Естер се появява отново на повърхността на Париж	222
Жена без кола	231
Пейрад като богат чужденец	237
Двубой във файтон	242
Корантен печели втория рунд	247
Музика, слушана понякога от старите мъже в театър „Де-з-Италиен“	253
Какво може да се изстрада на прага на една врата	258
Сцената се премества в ложите	263
Неприятните страни на любовното удоволствие	266
Змиите се влитат една в друга	270
В странноприемница „Ла Бел Етоал“	275
Един от хилядите капани на Корантен	281
Mane, thecel, phares	287
Страшната клетва на Корантен	292
„Плъхчето“ попада в капан	299
Сбогуване	304
Жалбите на Нюсенжан	308
Отмъщението на Корантен започва	311

ТРЕТА ЧАСТ

НАКЪДЕ ВОДЯТ ЛОШИТЕ ПЪТИЩА	315
Затворническата кола	317
Двамата арестувани	319
Довеждаме наказателното право до знанието на обществото	321
Каторжническият Макиавели	323
Изолираният излиза победител	325
Исторически, археологически, биографични, анекдотични и физиологични данни за Съдебната палата	328
Продължение на същата тема	331
Каква е процедурата	333
Как става влизането в затвора	336

Как всеки от двамата затворници прие нещастieto си	338
Глава, която изяснява какво представлява съдия-следователят	341
Следователят изпада в затруднение	343
За полицията и за нейната картотека	350
Един продукт на Съдебната палата	352
Внушение	354
Клопка за каторжници	355
Поставеният сам в килия Жак Колен раздвижва целия свят	358
Ази действа	360
Поглед в чакалнята на Съдебната палата	361
Масол желае да си създаде връзки	363
За какво послужиха Масол и King's Dog	365
Ази в най-приятелски отношения с херцогинята	367
Красива скръб	369
Една типична парижанка	370
Ази в ролята на дунавския селянин	372
Наблюдения	373
Как един каторжник доказва, че има забележителни качества	375
Чудесната измислица на Жак Колен	376
Хитрец срещу хитрец. Какъв ще бъде краят	378
Дамгата от жигосването е изчезнала	380
Нападение и отбрана	381
Трудовата дейност на Ази	382
Среща между разни познати	384
Обвиненията проявява смелост	386
Неочаквано събитие	387
Стига!	389
Глава, от която се вижда, че Темида е и трябва да бъде безсърдечна	394
Съдията си възвръща всички ходове	397
Мъките на следователя	398
Опасности, застрашаващи невинните в Съдебната палата	400
Глава, заради която всички, извършили нарушения, ще се побоят да се явят пред съда	403
Два вида нравственост	406
Боздуганов удар	407
Следователят бива подложен на мъки	410
Господин главният прокурор	411
Много ли е късно?	414
Какво значи да си парижанка	415
На какво са способни парижанките	417
Смехотворна история	418

Глава, в която светският мъж и поетът се сливат в едно	421
Трудности при самоубийствата в затвора	426
Видение	428
Драма в живота на една съвременна жена	429
Как свършва всичко	432

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

ПОСЛЕДНОТО ПРЕВЪПЛЪЩЕНИЕ НА ВОТРЕН	435
Двете роби	437
Планът на Амели	442
Наблюдения в областта на магнетизма	447
Човекът в отделната килия	451
Сбогуване	457
Вътрешният двор „Консиержри“	462
Философско, езиковедско и литературно есе върху аргото, проститутките и крадците	467
Върхушката в света на крадците	472
Появата на „глигана“	477
Негово величество шефът	481
Хитрост срещу хитрост	486
Килията на осъдения на смърт	490
Едно особено наказателно дело	494
Шарло	499
Изповед	503
Глава, в която на сцената излиза госпожица Колен	507
Изкушението	510
Последно превъплъщение	513
Първото посещение на госпожа Камюзю	518
Второто посещение на госпожа Камюзю	522
Един истински благородник, обречен на забравя	526
Неизвестният и всесилен Корантен	530
Мъките на един главен прокурор	534
Какво да се прави?	538
Един театрален ефект	540
Престъплението очи в очи с правосъдието	543
Невинността на Теодор	546
Писмата на светските жени	550
Дебютът на Жак Колен в комедията	552
Историята на Рижата	555
Как ще уредят живота си Пакар и Прюданс	558
Преследваният става преследвач	561

Господа англичани, стреляйте по-напред вие!	564
Един стар познат	566
Перспективи за ново обществено положение	569
Разочарование.	571
Глава, в която Жак Колен се отказва от властта си на шеф	573
Абдикирането продължава	577
Погребението	580
Глава, в която Тромп ла Мор си урежда отношенията със Съдебната палата.	583
Лекарят	586
Заклучение	589

Оноре дьо Балзак
ВЕЛИЧИЕ И ПАДЕНИЕ НА КУРТИЗАНКИТЕ

Превод *Ангелина Терзиева*
Редактор *Христина Мираз*
Коректор *Грета Петрова*
Дизайн на корицата *Фиделия Косева*
Предпечат *Анна Георгиева*

Френска. Второ издание. Формат 60x90/16
Печатни коли 37,5

ISBN 978-954-2962-36-6

Апостроф

Запазена марка
на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20
тел. 02/ 943 87 16
e-mail: office@apostrof.bg

Книгите на „Апостроф“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат АЛИАНС ПРИНТ

Издателство „Апостроф“ не успя да намери наследниците на преводачката Ангелина Терзиева. Очакваме те да влязат във връзка с нас за уреждане на авторските права.

Велик и непреходен роман от Балзак. *Величие и падение на куртизанките* е част от гениалната епопея *Човешка комедия*.

Една забележителна творба за дябoличния гений на най-великия злодей, описван в световната литература.

През февруари 1824 г. бившата куртизанка Естер ван Гобсек отива на бал с маски в компанията на младия поет Люсиен дьо Рюбампре, в когото е отчаяно влюбена. Въпреки внимателната си дезинформация, тя е разпозната. Подложена на присмех и подигравки, отчаяна, Естер се опитва да се самоубие, когато пастор Карлос Ерера се появява и я спасява. Подобно на Люсиен, тя сега е под негов контрол и когато в нея се влюбва богат banker, куртизанката ще трябва да отговори на въпроса докъде може да стигне човек в името на любовта и каква цена е готов да плати, за да бъде щастлив.

Дали безскрупулността, алчността и амбицията ще станат причина за падението на героите, или жертвостовността им, безкрайната любов и отдаденост ще ги обрекат на величие?

